

Список використаної літератури:

1. Марченко С. І., Петрина Х. С. Порівняльний аналіз правового регулювання виноградарства та виноробства в Україні та Молдові. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 279–283.

2. Питання Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства: постанова Кабінету Міністрів України від 11.09.2019 р. № 838. *Офіційний вісник України*. 2019. № 74. Ст. 2588.

3. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навчальний посібник / [кол. авт]; за ред. А. М. Статівки. Харків: Юрайт, 2015, 272 с.

4. Про виноград та виноградне вино: Закон України від 16 червня 2005 р., № 2662-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 31. Ст. 419.

5. Про виноград та вино: Закон Республіки Молдова від 10.03.2006 р., № 57-XVI. URL: <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ru/md/md031ru.pdf> (дата звернення: 30.10.2020).

6. Про реєстрацію виноградних насаджень: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12 серпня 2014 р. № 303. *Офіційний вісник України*. 2014. № 84. Ст. 2381.

7. Самсонова Я. О. Правові засади виробництва й реалізації виноградної продукції в Україні: монографія. Харків: Видавництво «С.А.М.», 2012. 176 с.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Савельєва О. М.

Удянський В. В.,

*студент 4 курсу, 5 групи, факультету
адвокатури Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ПРАВОВІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРОХОЛДІНГІВ В УКРАЇНІ

Трансформація права власності, формування ринкової економіки, масштабна приватизація та капіталізація сільськогоспо-

дарських підприємств сприяли подальшому реформуванню і аграрних відносин в Україні, зокрема, пов'язане з появою низки нових організаційно-правових форм в агробізнесі. У 2006 було прийнято Закон України «Про холдингові компанії в Україні». З числа акціонерних товариств виділився особливий суб'єкт – холдингові компанії, серед яких важливе місце посідають саме аграрні холдинги як суб'єкти інтеграції аграрного виробництва, маркетингу та логістики щодо сільськогосподарської продукції та харчових продуктів із неї.

Відповідно до ч. 5 ст. 126 Господарського кодексу України холдингова компанія – публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств (крім пакетів акцій, що перебувають у державній власності). Спеціальний же Закон «Про холдингові компанії в Україні» у ст. 1 визначає, що холдингова компанія акціонерне товариство без вказівки на публічний характер останнього. Тобто ще на етапі створення та державної реєстрації холдингової компанії з'являється правова колізія норм, оскільки за логікою спеціального Закону холдингова компанія може створюватися у формі або публічного акціонерного товариства, або приватного, хоча Господарський кодекс України вказує лише на можливість існування публічного. Закон України «Про холдингові компанії в Україні» в редакції 2009 року визначав холдингові компанії як відкриті акціонерні товариства. Тому наявність такої колізії доволі складно пояснити, хоча вона очевидна і потребує свого коригування.

Через існуючу неузгодженість із загальним суб'єктом – холдинговими компаніями – доволі складно здійснювати правову регламентацію діяльності аграрних холдингів. Втім їх правове становище вже тривалий час аналізується в аграрно-правовій доктрині.

У науці аграрного права запропоновано термінологічне визначення поняття аграрних холдингів. Так, одним із влучних серед існуючих визначень видається дефініція В. Ю. Уркевича, поєднана з доповненням О. М. Савельєвої, в якому аграрною холдинговою компанією (агрохолдингом) пропонується вважати публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток,

паїв) двох або більше аграрних господарських товариств, якщо в таких корпоративних сільгоспідприємствах частка сільгосптоваровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків [5, с. 123, 124; 4, с. 90, 91]. Саме таке визначення найбільш відповідає дійсності, оскільки агрохолдингові компанії виступають ефективним інструментом залучення вітчизняних або іноземних інвестицій у модернізацію та розвиток сільського господарства. Тому механізм функціонування агрохолдингів можливо реалізувати саме через публічні акціонерні товариства, оскільки останні мають можливість здійснювати публічну пропозицію акцій, а також розміщувати останні на фондових біржах відповідно до п. 152 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про акціонерні товариства», що ПрАТ здійснювати не в змозі. Саме тому агрохолдинги через їх інвестиційний потенціал і потрібно визнати ПАТ.

У чинному законодавстві України відсутній окремий нормативно-правовий акт, який би регулював діяльність агрохолдингів, хоча і раніше вже зазначалося, що наразі агрохолдинги виділились із загального кола холдингових компаній через свою значущість на аграрному ринку та в соціально-економічній сфері. Тому для вдосконалення діяльності агрохолдингів потребує розробки та прийняття спеціальний нормативно-правовий акт, який би врегулював окремі важливі питання їх правового становища, функціонування, особливості землекористування та соціально-економічні питання, що стосуються їх участі у забезпеченні сталого розвитку сільських територій в Україні (наприклад, Закон України «Про аграрні холдингові компанії»). На відміну від інших холдингових компаній агрохолдинги чинять значний вплив на навколишнє природне середовище, тобто екологічний вплив, на відносини в соціальній сфері села, зокрема, щодо зайнятості сільського населення тощо. Велике значення ефективне правове регулювання діяльні агрохолдингів набуло із запровадженням ринку земель сільськогосподарського призначення, що потребує узгодження з антимонопольним законодавством.

Варто зобов'язати агрохолдинги проходити антимонопольну експертизу не лише в частині дотримання законодавства про захист економічної конкуренції, а й в частині концентрації одним суб'єктом земельних ділянок сільськогосподарського призначен-

ня. Оскільки земля є основою провадження сільськогосподарської діяльності. Саме завдяки перешкодженню на початковій стадії можливості агрохолдингам концентрувати значні площі земель, можливо буде зменшити соціальну напругу в суспільстві і допустити до ринку інших суб'єктів, наприклад, фермерських господарств, щоб зберегти конкуренцію на аграрному ринку. Так, сучасний стан антимонопольного законодавства не дає можливості говорити про досконале регулювання відносин у цій сфері, більше того, в річному звіті Антимонопольного комітету майже нічого не сказано про аграрну сферу за виключенням декількох положень, присвячених ринку м'яса [2, с. 114–121].

Для стабілізації екологічного впливу доречно зобов'язати агрохолдинги проводити оцінку впливу їх діяльності на довкілля у відповідності із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля». Така ідея добре корелюється з екологічною проблематикою, а також соціальною роллю цих суб'єктів, тому що процедура оцінки впливу передбачає діалог з громадськістю відповідно до ст. 7 згаданого Закону.

Варто також зауважити, що агрохолдинги чинять вплив і на соціально-економічну сферу села, оскільки через велику капіталізацію агрохолдинги мають впроваджувати інновації і новітні технології для провадження своєї діяльності, внаслідок чого у дочірніх сільськогосподарських підприємствах, що негативно впливає на ринок праці таких населених пунктів, оскільки знижується потреба у трудових ресурсах внаслідок механізації та роботизації виробництва. При цьому в найгіршому випадку, концентруючи великі об'єми земель, впливаючи на довкілля таких населених пунктів, стають монополістами в цьому регіоні, тим самим, по-перше, не наймають робітників, які проживають в цьому регіоні, а, по-друге, не дають їм можливості також здійснювати сільськогосподарську діяльність через залучення переважної площі земель у власне виробництво. Тому надважливим є відповідно до взятих на себе зобов'язань з розвитку села і збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності відповідно до Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року втручання держави в економічно-соціальну сферу і покладення на агрохолдинги обов'язку з підтримки трудової зайнятості

сільського населення та їх фінансова участь у програмах соціально-економічного розвитку відповідних територій і населене них пунктів, у межах яких здійснюється землекористування. Також можна впровадити або на підставі квот за сценарієм для найму працівників-осіб з інвалідністю, або доцільно ввести норматив кількості робочих місць на 1 га земель сільськогосподарського призначення [3, с. 18].

Доцільно ввести додатковий податок для агрохолдингів соціальної спрямованості, який би надходив до бюджетів громад не за місцем реєстрації головної компанії, а за місцем діяльності аграрних підрозділів, тобто в сільській місцевості, що наразі пропонують експерти [1].

Проаналізувавши діяльність агрохолдингів і стан законодавства щодо їх діяльності, можна зробити висновок, що агрохолдинги наразі виділяються на фоні холдингових компаній, і тому потребують реакції законодавця через їх велику значущість для екологічної, соціально-економічної, трудової сфери.

Правова регламентація функціонування агрохолдингів в Україні на початковому етапі потребує здійснення таких правових заходів: 1) створити спеціальний Закон України «Про аграрні холдинги України»; 2) зобов'язати агрохолдинги проходити оцінку впливу на довкілля; 3) привести новостворений закон у відповідність із антимонопольним законодавством, а також перевіряти агрохолдинги на предмет концентрації сільськогосподарських земель; 4) впровадити або на підставі квот за сценарієм для найму працівників-осіб з інвалідністю, або доцільно ввести норматив кількості робочих місць на 1 га земель сільськогосподарського призначення; 5) привести у відповідність податкове законодавство, зобов'язавши агрохолдинги сплачувати податки соціальної спрямованості на користь населених пунктів, в яких вони здійснюють свою діяльність, наприклад, в селі, в якому орендують земельні ділянки.

Список використаних джерел:

1. Беспалий В. В. Агрохолдинги як джерело поповнення місцевих бюджетів та покращення місцевої соціальної інфраструктури. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-2_0-pages-209_217.pdf (дата звернення: 11.11.2020).

2. Звіт Антимонопольного комітету за 2019 рік.
URL: <https://amcu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5e7/b2b/61d/5e7b2b61dcf08200345915.pdf> (дата звернення: 14.11.2020).

3. Лупенко Ю. О., Кропивко М. Ф. Агрохолдинги в Україні та посилення соціальної спрямованості їх діяльності. *Моніторинг біржового ринку*. 2014. № 7. С. 8–18.

4. Савельєва О. М. Про визначення поняття «аграрна холдингова компанія» в законодавстві України. Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права в Україні очима студентів : зб. тез наук. доп. Всеукр. наук. конф. (м. Дніпропетровськ, 12 березня 2010 р.). Дніпропетровськ : Дніпропетров. нац. ун-т імені Олеся Гончара. 2010. С. 89–91.

5. Уркевич В. Ю. Правові проблеми функціонування агрохолдингів в Україні. *Право та інновації*. 2013. № 4. С. 115–125.

*Науковий керівник: кандидат юридичних наук
Савельєва О. М.*

Хоменко А. В.,

студентка 4 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції НЮУ імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ПОЛОЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Ефективне сільськогосподарське виробництво є основою забезпечення продовольчої безпеки держави, задоволення потреб населення країни високоякісними продуктами харчування в достатній кількості, різного асортименту та відповідної якості. Нинішня структура аграрного сектору, при якій збільшується концентрація земель агрохолдингів, що спеціалізуються на вирощуванні високорентабельних монокультур є незбалансованою. Отже, сьогодні одним із найважливіших механізмів усунення соціально-економічних проблем у сільській місцевості є розвиток та підтримка сільськогосподарських кооперативів.